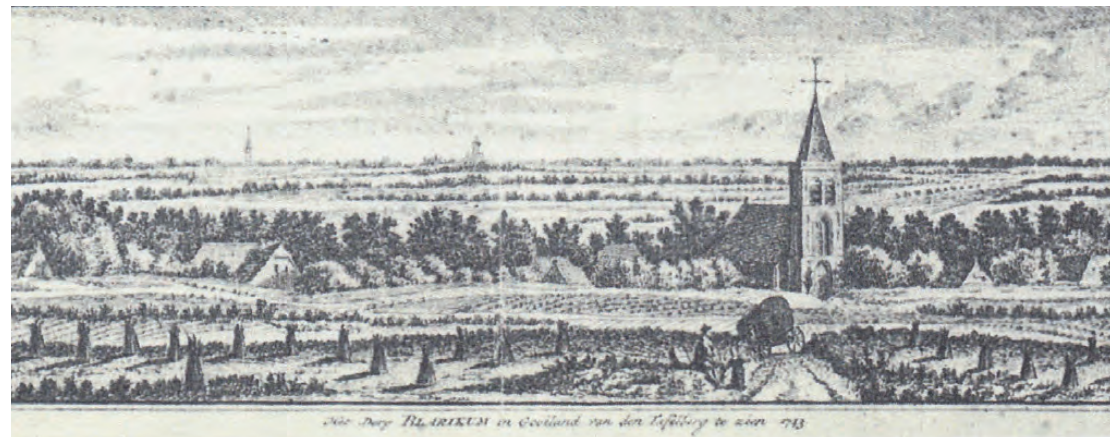

Blaricum en de grote brand van 1696

door Sybert Blijdenstein

Op 26 maart 1696 breekt in Blaricum de grootste brand ooit uit. Ons dorp bestaat dan uit 108 woningen en boerderijen en telt 530 inwoners, waarvan 95% katholiek en 5% protestants, de officiële staatsgodsdienst vanaf 1578. Aan de vlammen valt een derde van de woningen en boerderijen ten prooi.

Blaricum in 1743

De woningen en boerderijen in Blaricum: vrij dicht opeen gebouwd en voor een flink deel rond de kerk. De daken: bedekt met zelf-gesneden, ruim gelegd riet. Hooi-opslag: buiten en ook binnen, op het laatste vak van de deel, zoals gebruikelijk. Veel hout is verwerkt in de woningen en boerderijen: balken en palen, betimmeringen, bedsteden, meubels, kruiwagens en karren. Brandgevaar? Gewoon niet aan denken. Georganiseerde brandweer? Pas 150 jaar later.

Ideaal voor brand

Op die dag in maart staat er een straffe oostenwind. Tijden heeft 't al niet meer geregend. Hooi, stro, rietbedekking en houtwerk zijn kurkdroog. Kort na het middaguur breekt brand uit in de woning van een oude vrouw die voor het open vuur vlas droogt, dat vlam vat. Manden en huisraad volgen. De vuurtongen lekken tegen de binnenkant van het rieten dak. Het huis staat in een paar minuten in lichterlaaie. Door de felle wind breidt het vuur zich razendsnel uit naar de buurhuizen. De klok van de gemeentetoren luidt. Brandalarm. De inwoners rennen naar de brandhaarden. Inmiddels vliegen er grote stukken brandend riet door de lucht. Omhoog gestuwd door de kolkende hitte, en gegrepen door de wind vallen die brandend neer op de rieten daken van buurhuizen. In paniek vlucht men terug naar de eigen woonstee. Om te redden wat er te redden valt.

Met rieken wordt, voor zover mogelijk het neergevallen brandende riet uitgeslagen. Vee en kostbare huisraad sleept men gehaast naar buiten. Leren emmers worden met water gevuld uit de omringende sloten en putten. Emmers gaan van hand tot hand. Gooien en weer vullen. Steeds maar weer. Het wordt een vergeefs gevecht.

Schade en getroffen families

In nog geen twee uur tijd gaan 34 van de 108 woonsteden in vlammen op, evenals de school en de predikantswoning. Van de kerk is het priesterkoor verbrand en de toren beschadigd. Voor zover bekend vallen er geen dodelijke slachtoffers. Vee komt wel om. Lambert Rijcksz. Lustigh, schepen te Huizen, noteert de behuizing en de namen - die ook nu nog voorkomen - van de gedupeerden: 'de boerderij van Meijns Hendriks met vier koeien op stal, schuur met huis van Hendrick Gbertsz, twee huizen van Lambert Willemsz, de huizen van Hendrick de Jager, Lambert Jansz Verwer, Jacob Teeuwisz, Mewis Teunisz, Koppe Jansz, Ebbe Jan Ebbeszen, Hendrick de Kuiper, Marten Woutersz, Rijck Jacobsz, Tijmen de Decker, Grietje Frans, Jan Teunisz, Jacob Hendriksz, Jaap Jan en Neeltje Jan Koppen, de predikantswoning, het schoolhuis, de huizen van Harmen Harmensz, Jacob Sijmonsz den Buijrmester, Steven Teunis, Henrick de Snijer, Pieter de Decker, Tijmen Lambertz Regter, Wil-

lem Jansz Verwer, Hendrick Cornelisz, Dirk Elbertz, Gerrit Tewisz, en Adriaan Cornelisz Koster. Het huis van Willem Elderse 'de Gooijer', een voorvader van Frans J.J. de Gooijer, blijft gespaard.'

De scharende erfgooiers, waarvan de boerderijen zijn verbrand, vragen om al op 27 maart hun vee op de meent te mogen weiden. Dat wordt toegestaan, hoewel normaal de eerste schaardag pas op 12 mei is.

Wederopbouw en geldschuld

Overheidssteun bij de herbouw van de getroffen woonsteden in het dorp ontbreekt. Des te opvallender is het hoe snel het afgebrande deel weer herbouwd wordt: in een jaar of twee. Een voorbeeld van de spankracht en de sterke onderlinge band van de bevolking. Over de herbouwkosten van 'Hervormde' kerk, de predikantswoning en de school wordt lang gesteggeld. Moeizaam komt het geld op tafel. Het katholieke dorpsbestuur, dat al jaarlijks de onkosten van de Hervormde kerk moet betalen, draagt bij met een groot bedrag uit de Algemene Middelen, zo'n 1.000 gulden. Een schuldpost die 100 jaar later nog open staat!

(Bronnen: Piet Comello, Frans Ruijter, Bert Berkhof, G. Grootveld, Frans de Gooijer, R. Stenvert, Ch. Kolman, S. van Ginkel-Meester, en E. Stades.)